

Sprog & Samfund

Nyt fra Modersmål-Selskabet 2020/4

Sprogpolitik

*Juletræ i Souk Madinat Jumeirah i Dubai,
De Forenede Arabiske Emirater
Foto: iStock*

En strid om ord

Sproget er på samme tid vores fælleseje og hvert individs særeje og identitet. Uanset om man interesserer sig for sprog, bruger man det og er omgivet af det hele tiden.

Når man rokker ved sproget, rokker man ved menneskers selvforståelse og verdensbillede, og det kan hurtigt gå fra fælles forståelse til misforståelse og konflikt. Når et ord bliver belastet af negative konnotationer, kan man bruge et andet; men hvis årsagen til de negative konnotationer kun symptombehandles, flytter nissen med.

I fjor var der polemik over noget så hyggeligt og uskyldigt som julemad, da danske supermarkeder havde tilbud på »vinterboller« og »vintermedister«. Som en steppebrand løb rygterne på de sociale medier, at julen var truet af et misforstået hensyn til dem, der ikke holder jul, og der blev opfordret til at boykotte »vintermaden«. Virkeligheden var, at disse »vintervarianter« blot var et supplement til julens ditto for at forlænge produkternes sæson og indtjeningsgrundlag.

Juletraditioner og -forbrugsvaner lader sig slet ikke

diktere af dem, der ikke holder jul, og det må vel også synes lovlig optimistisk at lancere et forretningskoncept, som bygger på at imødekomme denne gruppes efterspørgsel efter medister.

Privatforbrug har til gengæld været en stærk faktor i forandringen af vores juletraditioner gennem tiden fra vintersolhvervets fejring til nu, hvor butikkerne konkurrerer om, hvor tidligt sæsonen kan skydes i gang. De seneste 5–7 år har især *Black Friday* efter amerikansk forbillede fået et fast greb om de danske forbrugere som startskud til julehandlen.

Julen er langt fra truet, men vinder terræn som forbrugsfest, også de steder i verden, hvor man tidligere ikke har holdt jul. Juletræet, som har sine rødder i Tyskland, står i dag også plantet i Mellemøstens ørken sand.

Redaktionen ønsker læserne glædelig jul og godt nytår!

Modersmål-Selskabets bestyrelse

- Formand Ulla Weinreich
formand@modersmaalselskabet.dk
- Næstformand Christian Munk
munk@modersmaalselskabet.dk
- Kasserer Michael Bach Ipsen
kasserer@modersmaalselskabet.dk
- Webmaster Svend Nielsen
webmaster@modersmaalselskabet.dk
- Ingrid Carlsen
- Michael Ejstrup
- Torben Arboe
- Selina Veng

Suppleanter

- Uffe Hartvig Larsen
- Helle Lykke Kofoed Jensen

Adresse

Modersmål-Selskabet

c/o Ulla Weinreich
Kærsangervej 12, 1.tv.
DK-2400 København NV

Tlf.: 21 860 864

CVR-nr.: 76824215

sek@modersmaalselskabet.dk

Kontingent og betaling

250 kr. pr. år. Portotillæg udland: 150 kr.

MobilePay: 35556

Reg.nr. 9570 kontonr. 667 6901

SWIFT/BIC: DABADKKK

IBAN: DK8030000006676901

Betalingsservice

PBS-nr. 09525351, debitorgr.: 00001

Kundenr. = medlemsnr. (4 cifre)

Modersmål-Selskabet

Modersmål-Selskabet har til formål at virke for bevarelse og udvikling af modersmålet som en grundlæggende forudsætning for dansk kultur og folkestyre. Dette tilstræbes ved:

- At vække forståelse for betydningen af en klar, udtryksfuld og varieret anvendelse af sproget i tale og skrift – med respekt for dialekterne.
- At formidle kendskab til forskning og uddannelse vedrørende det danske sprog.

Sprog & Samfund

Modersmål-Selskabets medlemsblad, *Sprog & Samfund*, udkommer fire gange årligt. Artiklerne tegner ikke nødvendigvis selskabets holdning.

Eftertryk tilladt med kildeangivelse.

Redaktion

Christian Munk

Nielsine Nielsen

Uffe Hartvig Larsen

Ansvarshavende redaktør

Michael Bach Ipsen

Tlf.: 40 61 08 58

red@modersmaalselskabet.dk

Layout

Karina Elsig

www.quickfox-lazydog.dk

ISSN

ISSN 0108-433X (trykt udgave)

ISSN 2246-4212 (PDF)

December 2020 (38. årgang nr. 4)

Til digteren Cecilie Lind

Carl Jørgen Nielsen ✉ cjn@modersmaalselskabet.dk

Cecilie Lind, født 1991 og uddannet på Forfatterskolen 2011–2013, er nummer 41 i rækken af modtagere af Modersmål-Prisen. De 41 prismodtagere har hver især, mundtligt og skriftligt, arbejdet med modersmålet og sat deres særlige og prisværdige aftryk på det og således på forskellig måde bidraget til »bevarelse og udvikling af modersmålet«, som det hedder i Modersmål-Selskabets formålsparagraf.

Siden debuten i 2010 har Cecilie Lind, bl.a. inspireret af digteren Per Højholt, som i øvrigt selv modtog Modersmål-Prisen i 1991, arbejdet med digtningen som et særligt sprogligt udtryk snarere end som et udsagn om virkeligheden, som vi kender den. Sat på spidsen kan det formuleres således: Et digt skal ikke betyde noget, men være noget. Lidt på samme måde som et stykke musik, der heller ikke skal betyde noget, men være noget. Men det er vanskeligt at forestille sig en totalt indholdsløs ytring. Sproget har, som sprog om noget, en reference til vores virkelighed. Cecilie Linds digte handler selvfølgelig også om noget. Typisk om kvindeliv. Om den tøsår teenagepiges eksistentielle usikkerhed, om den gravide kvindes særlige situation og om den nye moders glæder og, ikke mindst, udfordringer. Men det er måden, som bøgerne handler om dette kvindeliv på, der er det primære.

Cecilie Lind har udviklet en særlig prosa-poetisk version af genren: *langdigtet*, som typisk fylder en hel bog. Langdigtet kendes fra antikken. Men Cecilie Linds langdigte er af en særlig art. Eksemplarisk udfoldet i bogen *Strunk* (2015). Teksten kan opleves

som en strøm af ord, der løber ned over siderne som en bevidsthedsstrøm. De enkelte delelementer føjes sammen til et langt forløb gennem rim, rytme, ordspil, gentagelsesmønstre og især mere eller mindre frie associative indfald. Sammen med en usædvanlig sætningsbygning og særpræget tegnsætning er disse træk karakteristiske for Cecilie Linds digteriske stil, som gør hende til helt sin egen. Det er en digterisk praksis, som kan virke egensindig og kapriciøs, og som kræver noget af læseren, men som også giver læseren noget. I de to seneste bøger, *Mit barn* (2019) og *Den nye spejltrådkaserne* (2020), er eksperimenterne med sætningsbygning og tegnsætning dog stillet i bero, hvilket giver teksten et enklere udtryk.

I det hele taget gælder det for Cecilie Linds digtning, i lighed med anden avantgardedigtning, at den sprogligt går sine egne veje og gør noget med sproget, som rækker ud over det, man sædvanligvis oplever. Ud til kanten. Somme tider også ud over kanten. Det er prisværdigt. Det er det, man har digtere som Cecilie Lind til. Til at flytte sproglige, eventuelt også andre, grænser og undersøge, hvad der måtte være på den anden side. Derfor tildeles hun Modersmål-Prisen 2020.

Modersmål-Selskabet ønsker til lykke med prisen og lykke til i arbejdet med modersmålets særlige udtryksmuligheder og de indsigter, som de giver adgang til. ■

Prisceremonien den 29. november måtte aflyses pga. corona-situationen. Vi orienterer her i bladet, på hjemmesiden og i det elektroniske nyhedsbrev, når et nyt arrangement kan afholdes.

Tak

Cecilie Lind

Tak.

Tak for prisen for mit sprog.

Et modersmål.

Mit søvnløse sprog, lige nu, min datter; hendes sprog: gråden.

Min søn der har lært sætningernes logik – et ord er et ord – men to ord! To ord er magt.

Ud!

Ud. Nej ud.

Mælk, ja, ja mælk.

Mor far far mor (en sang).

Bo betyder

bolle

betyder

bog

betyder

båd.

Når drengen, min søn, Samuel, når han er sulten, og beder om bo! – en bolle – glemmer han hurtigt sin sult igen for nu vil han lege med

bo!

Sin båd

men så vil han ikke lege, så vil han læse

en bo!

en bog.

Samuel betyder

Gud har hørt

det håber jeg – han har

jeg har brug for en Gud – jeg har brug for at Gud lytter.

Det her år, åh. Det her år der lyder så smukt.

Det her år der er et ekko.

Hedvig, Hedvig hedder min datter, jeg fødte hende med maske på – hvis jeg var syg –

hendes navn betyder strid, kamp.

Hun er så mild.

Hun bliver stærk og mild. Han bliver stærk og mild.

Jeg kan kun skrive denne tak med moderhertet, det

er det hjerte jeg har til rådighed, den tak jeg har at give; jeg er så træt, jeg elsker så højt, jeg frygter så meget, ængstes så voldsomt, håber så stærkt

på

at fremtiden er til at bære

for de nye mennesker.

At de lærer et nænsomt sprog, et sprog der er klogt.

At de lærer digtenes sprog, at sætningerne kan slå sig og slå sig i stykker på tunger der ønsker at tale smukt og kærligt.

Ikke at ville sige

død

smerte

undergang

gerne ville sige

kærlighed

omsorg

lys

men jeg ved ikke hvad vi kan sige. For at passe på. Jeg ved ikke hvordan vi siger træ uden at græde over at træet snart vil fældes, en tåre, tusind, jeg siger jer, jeg græder dem.

Jeg ville gerne skrive

gråd

Jeg ville gerne skrive

kærlighed

jeg ville gerne skrive

helbredelse

jeg ville gerne skrive mit barn og mit barn

nej

sige det

dem

min krop har sagt børnene

min krop har sagt dem

som bøn og tak.

Og hvad sagde jeg med min tunge til min unge jordermoder imens hun hjalp pigen til verden,

ti stille, åh så ti dog stille.

Og hun tav.
Så kom Skriget.
Pigens.
En tunge er en muskel – hvor er det ækelt og godt.
Hvor er den ædel og våd.
Ikke et våben.
En blød blød klud.
Sådan gør jeg rent:
jeg kan ikke sige tak og ikke tænke kat. Ord vil spejle sig.
De er forfængelige.
Prinsesserne siger
jeg dåner
heksene siger
hekselatter
en frø siger kvæk, siger jeg til Samuel og Hedvig.
Siger jeg til jer; kvæk og tak og tak og kvæk.
Min replik er denne;
trøst,
tørst.
vin,
hvin.
Som sagt, jeg er træt.
Som sagt, jeg er digter.
I sagde det. Det siger jeg tak for. Jeg siger tak til min mor og min far. For de lærte mig mit sprog. Jeg siger tak til mit sprog. For jeg kan elske og hade det.
Jeg kan elske og hade med det.
Helst elske.
Helst kærligheden.
Jeg kan lære mine børn mit sprog. Så bliver det deres.
Det bliver et øje, et øje. På godt og ondt.
Helst børnene, tungen, træet, spejlet;
hvor er Gud dog dug.
Hvor er tak dog kat.
Træ dog ært.
Prinsesserne ligger på dem.
Prinsesserne bliver gule og blå.
Symboler er også vold.
Sprog kan gøre ondt.
dem
med
døm

mød
syl
lys
min søn griner og griner og griner;
jeg tager en pude på hovedet og jeg siger:
Hat!
Jeg tager en bamse på hovedet og jeg siger:
Hat!
Min søn griner og griner og griner.
Det er og ikke er. Hvor er det sjovt!
Hvor vakte det rædsel og fryd og uro i mig da jeg læste
Peter Bichsels bog Børnehistorier – som barn, i den ene historie; så hed alt noget andet end det det hed, så hed hylde ovn og stol hed frakke og sol hed kys, noget i den stil, alt skred, sproget var ondt og godt og gjorde. Det var en rædsel for mig, at se opløsningen, bare ved at kalde noget for noget andet.
Gå i stykker. Opstå.
Hvilken magt. Hvordan bruge den magt? Hvordan tale?
Tak til min onkel der gav mig den bog. Tak til alle onkler der giver deres niecer de rigtige bøger. Tak til de rigtige bøger for at være skrevet, og tak tak tak til dem der skrev dem.
Tak til digtene. De findes jo. Jeg kan læse dem. For evigt.
Det hele er alvorligt. Alt lyser.
Ribs, savl, mælken.
Dagenes ende, den lykke.
Tak fordi I gider takke sproget.
Det skal nok bukke og neje. Det er pænt. Det er opdraget.
Behersket.
Lige til at gå i rette med.
Til at bruge. Til at bøje sig for.
For hvad ellers?
Min datters hjertetunge.
Mit modersmål er dansk; hvad kan jeg sige om det?
Det vigtigste er at kærlighed er et længere ord end had.
Det husker jeg.
Tak

Sprogenes op- og nedgang?

Indoeuropæisk havde 8 kasus, og verberne blev bøjet i person, tal, tid, modus m.m.

I de fleste moderne efterkommere efter indoeuropæisk er antallet af kasus reduceret meget. Færøsk, islandsk og tysk har bevaret 4 kasus samt person og tal i verbalbøjningen. Engelsk og dansk kan ikke længere regnes som kasusprog, idet substantiverne kun har nominativ og genitiv. På dansk har vi ikke længere personbøjning. På fransk er genitiv af substantiverne afløst af en præpositionsforbindelse (moderens = de la mère). Sprogene har ændret sig i retning mod enklere strukturer i den periode, vi kan følge dem.

Nu kommer vi så til mit spørgsmål: Hvordan var opgangen, før nedgangen begyndte?

Hvis Darwin har ret, opstod menneskeslægten af simple organismer, der i én gren blev til aber og i en anden til mennesker. Kan det være helt forkert at antage, at den første kommunikation mellem mennesker ikke foregik i et fuldt udbygget sprog med grammatiske strukturer? Det tror jeg. Men så fulgte der åbenbart en opbygningstid, indtil en top blev nået, og derefter er det så bare gået tilbage – eller i hvert fald blevet forenklet. Det synes kun at være gået i én retning.

Hans Christophersen, fhv. tysk- og latinlærer
(forkortet af red.)

Sprog strukturerer information forskelligt

Det stadie og de sprog, du refererer til som »en top«, er de syntetisk-flekterende sprog til forskel fra de agglutinerende og analytiske sprog, som dansk og engelsk nærmer sig. Fra et sprogvidenskabeligt synspunkt er der ikke noget ophøjet ved at have mange kasus og bøjningsformer. Om man udtrykker f.eks. genitiv via en endelse eller en præpositionsforbindelse, er blot et spørgsmål om, hvordan sproglige funktioner udtrykkes på det givne sprog; det ene er ikke objektivt bedre end det andet.

Bøjningsendelser opstår ikke ved en målrettet forædling af sproget, men ved at noget, der engang var

selvstændige ord, reduceres både i form og betydning og går hen og bliver opfattet som endelser for evt. til sidst at forsvinde helt.

Der er også eksempler på, at udviklingen går den anden vej: Fonetisk reduktion i moderne dansk (»sjusk« i udtalen) danner lyde, der morfologisk kan analyseres som nye komplekse betydningsfusioner. Betragt f.eks. *giv mig den!*, *vil du med?* eller *det kan den*, der undertiden høres udtalt som »gimmer den«, »vettu med« og »det katten«. Hvis den udvikling fortsætter, og man anlægger det spejlvendte perspektiv, kan man hævde, at fusioner og kasusbøjninger er resultatet af sproglig deroute, og idealiserer dermed »simple« sprog, som kun har ét betydningsbærende element pr. morfem.

Overordnet inddeles sprog typologisk i *analytiske* (herunder *isolerende*) og *syntetiske* sprog, som er de mest almindelige i Europa. De isolerende sprog har som regel kun ét morfem pr. ord og gør ikke brug af bøjning. Engelsk er til dels analytisk med omtrent et ord for hvert betydningsbærende element og med mange partikler og præpositioner frem for bøjninger. De syntetiske sprog samler flere morfemer i samme ord, men på forskellige måder:

Agglutinerende sprog har ord, som består af flere morfemer, som nemt kan identificeres og kun repræsenterer en enkelt grammatisk kategori eller betydning. På f.eks. tyrkisk betyder *köj* 'landsby'. For flertal og genitiv tilføjes hhv. *-ler* og *-in*, så *köj-ler* betyder 'landsbyer', og *köj-ler-in* betyder 'landsbyernes'.

Når samme affiks (morfem) udtrykker flere grammatiske kategorier samtidig, er sproget *fusionerende* eller *flekterende*, da flere betydninger samles vha. bøjning. Det er udpræget i bl.a. latin og russisk. Her i 'vi ser hånden' har de både hhv. person, tal, tid og måde samlet i *-mus* og køn, tal og fald (kasus) samlet i *-y*:

- (1) *manu-m vide-mus*
hånd-4.FEM.SG.AKK se-I.PL.PRÆS.IND
- (2) *мы вид-им рук-у*
vi se-I.PL.PRÆS.IND hånd-FEM.SG.AKK

VIL DU BLIVE MEDLEM?

Modersmål-Selskabet inviterer alle skriveinteresserede til at deltage i vores skrivekonkurrence for 2021. De udvalgte bidrag bliver udgivet i Modersmål-Selskabets antologi, som bliver sendt ud til ca. 400 husstande i Danmark. Førstepremien er udgivelsen af en selvstændig bog, som også bliver sendt ud til Modersmål-Selskabets medlemmer.

modersmaalselskabet.dk

modersmaalselskabet.dk

Modersmål-Selskabet
 Selskabet for bevarelse og udvikling af det danske sprog

Temaet kan dække – men begrænser sig ikke til – f.eks. politisk stormvejr, MeToo, Black Lives Matter, klimaforandringer, stilhed modsat larm og støj, byliv og landliv, corona, isolation, udsathed, storme, brande, oversvømmelser, jordskælv og uvished om fremtiden.

Bidragene forelægges en dommerkomité af erfarne skribenter og litterater. Dommerkomitéen udvælger vinderbidragene på baggrund af deres litterære kvalitet og gennemslagskraft. Dit bidrag skal være os i hænde senest den 31. marts 2021 på red2021@modersmaalselskabet.dk.

- Tekstens filformat må være TXT, RTF, DOC, DOCX, ODT eller PDF.
- Omfang: ingen nedre grænse, maks. 40.000 anslag inkl. mellemrum
- Vedhæft en kort baggrundsbeskrivelse eller dit CV.
- Vedhæft et vellignende portræt med neutral baggrund, mindst 1024 × 768 pixels i JPG.

Grønlandsk har *ikke* 100 ord for sne

Stine Kornbek og Michael Bach Ipsen

Polysyntetiske sprog adskiller sig typologisk markant fra det, vi kender. Et af dem finder vi her i kongeriget, *kalaallisut* i Vestgrønland.

I brevkassesvaret på side 6 gennemgik vi verdens sprogtyper, som overordnet kan inddeles i analytiske og syntetiske. Længst væk fra de analytiske sprog ligger de polysyntetiske, hvor det, der på dansk svarer til sætninger, samles i enkeltord. *Kalaallisut* (vestgrønlandsk) er et fusionerende polysyntetisk sprog, som vha. adskillige *tilhæng* kan udbygge et ords betydning. Her er det langt fra trivielt, hvordan stammen *kaffi*, endelsen *-nga* 'jeg' og tilhængene *sorpoq* 'drikke', *rusuppoq* 'have lyst til' og *aluarpoq* 'ellers' fusionerer:

- (1) *Kaffisorpunga*
kaffi + sorpoq + nga
'Jeg drak kaffe.'
- (2) *Kaffisorusuppunga*
kaffi + sorpoq + rusuppoq + nga
'Jeg har lyst til kaffe.'
- (3) *Kaffisorusukkaluarpunga*
kaffi + sorpoq + rusuppoq + aluarpoq + nga
'Jeg har ellers lyst til kaffe.'

Man skal holde sig for øje, at tilhængene er tilordnet bestemte pladser afhængigt af deres virkefelt (skopus). Modifikation af verbet kommer før tid, som igen kommer før epistemisk viden. Står tilhænget MULIGHED før tid, modificerer det verbet *flyve*; men står det bagefter, udtrykker det viden om situationen:

- (4) *Timmi-sinnaa-sima-vuq*
flyve-MULIGHED-PRF-3.SG.IND
'Den har kunnet flyve (den var i stand til at flyve).'
- (5) *Timmi-sima-sinnaa-vuq*
flyve-PRF-MULIGHED-3.SG.IND
'Den kan have fløjet (den fløj måske).'

En ejendommelig ting ved vestgrønlandsk er bøjningsformen 4. person. Det er en sideform til 3. person (*han/hun*), og det er næppe retvisende at kalde den for 4. person. Forskellen er blot, at objektet for verbet tilhører subjektet; en forskel, som vi på dansk markerer med *sin* i stedet for *hans/hendes*:

- (6) *Olip illuni qalipappaa* (4. person)
'Ole malede sit hus.'
- (7) *Olip illua qalipappaa* (3. person)
'Ole malede hans (en andens) hus.'

Grønlandske ord kan sættes sammen på mange måder, og sprog har som regel ord for det, sprogbrugerne har brug for at sige. Det er dog en sejlvet myte, at grønlandsk har over 100 ord for sne. I virkeligheden er det nærmere en håndfuld i stil med vores *sne*, *fnug*, *fygesne*, *snedrive* osv.

Illustration: Dave Coverly, speedbump.com

Modersmålsundervisning og mangel på samme

Hans-Lars Pedersen, flyveleder

I 80'ernes grønlandske folkeskole var der danske og grønlandske klasser. I de danske lærte man tysk som andet fremmedsprog, men meget lidt grønlandsk.

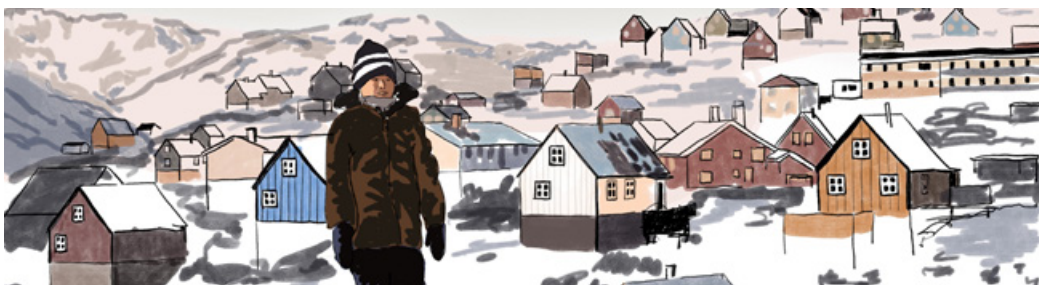

Illustration: Hans-Lars Pedersen efter fotografi af sig selv som barn i Uummannaq.

Med en grønlandsk mor og en dansk far voksede jeg op i Uummannaq og talte både dansk og grønlandsk, mest dansk, men jeg kunne gøre mig forståelig på grønlandsk og forstod en hel del. Derfor kom jeg også til at gå i en dansk og ikke en grønlandsk skoleklasse.

Da jeg var 15, flyttede vi til Odense, hvor jeg begyndte i 9. klasse, og det grønlandske sprog gled længere og længere væk. I modsætning til andre minoritetssprog blev der ikke tilbudt grønlandsk modersmålsundervisning i den danske folkeskole.

I begyndelsen af 20'erne boede jeg igen tre år i Grønland, i Narsarsuaq og Ilulissat, og ville gerne lære sproget igen, men det var der ikke rigtig lejlighed til, fordi alle kunne dansk og foreslog, at vi bare talte det, når de hørte, at jeg ikke var flydende i grønlandsk.

Genopdagelsen af grønlandsk

Først for to år siden blev jeg klar over muligheden for at tage grønlandskundervisning i Danmark, der udbydes på Studieskolen som det eneste sted. Det viste sig, at jeg havde et relativt stort latent ordforråd at trække på, og de for danskere ellers så specielle lyde voldte mig heller ingen problemer. Dem havde jeg så at sige fået ind med modermælken.

Et eksempel er den laterale frikativ [t̥], der artikuleres omtrent samme sted som det danske [l], men med en snævrere konstriktion i talekanalen. Derved opstår der samtidig friktionsstøj, der akustisk kan minde lidt om [f] og [s]. Lærebøgerne beskriver det som den måde *l* lyder på i udtalen af *flaske*. Der er også det hyppigt forekommende [q], som minder om dansk [k], men som artikuleres endnu længere tilbage i munden, ved drøblen i stedet for den bageste bløde del af ganen.

Hvor jeg kommer let til lydinventaret, skal der til gengæld sættes anderledes hårdt ind for at formulere sætninger. Den markant anderledes måde at konstruere ord og sætninger på gør det vanskeligt at blive flydende. I grønlandsk er der stort fokus på transitivitet, altså verbernes valens, fordi den afgør kasus og bestemthed i højere grad end leddenes funktion. Det er abstrakt at forholde sig til, når man er vant til at tænke på dansk.

Noget, jeg aldrig havde tænkt på, før jeg begyndte på grønlandsk igen, er, at verberne ikke bøjes i datid. Det var lidt af en ahaoplevelse. Derimod er det vigtigt, om noget har gentaget sig i fortiden eller ej. Hvis noget er sket mere end én gang før, bruger man en bestemt *plejer*-form. ■

Refleksioner over begrebet tosprogethed

Hannah Fedder Williams, BA i lingvistik og arabisk- og islamstudier

Hvem er de tosprogede? Og hvad mener vi egentlig, når vi bruger begrebet? Følgende er en tosproget lingvists bekendelser og overvejelser om brugen af begrebet *tosproget* i Danmark.

I den konstante orkan, som 2020 har vist sig at være, har også opgør mod systemisk racisme været på menuen – og muligvis kunne brugen af begrebet *tosproget* også tages op til revision i den forbindelse. Hvis man googler *tosprogede*, skal man ikke lede længe, før man finder artikler om, hvordan vi skal forholde os til såkaldte »tosprogede« børn i sam-

fundet. I samme artikler sidestilles *tosproget* ofte med »af anden etnisk herkomst end dansk«. Og med det menes der naturligvis også »ikke-vestlig«.

Tosprogethed er øjensynligt blevet et værdipolitisk begreb i Danmark, som i mange tilfælde bruges i en »dem«- vs. »os«-diskurs, der handler om, at de såkaldte »tosprogede« helst skal blive etsprogede. Realiteten er dog noget mere nuanceret, og det er nødvendigt at forholde sig kritisk og reflekterende overfor begrebet *tosproget*, når vi drager konklusioner om sproglige kompetencer.

Hvad betyder tosproget?

Den gængse brug af *tosproget* refererer ofte til »personer med ikke-vestlig baggrund«, mens fagfolk arbejder med to generelle kategorier af tosprogethed:

- 1) *Simultan tosprogethed* bruges om personer, der har to modersmål og altså har lært to sprog fra barnsben.
- 2) *Successiv tosprogethed* bruges om personer, der har ét modersmål og senere hen lærer et andet sprog.

Det er ofte nr. 2, som mange af de omtalte »tosprogede« falder i ud fra denne definition.

Der er naturligvis forskellige nuancer af begge former for tosprogethed, og det kan være svært at placere en taler i én af de to kategorier i nogle situationer (f.eks. er der diskussion om, hvorvidt der er en aldersgrænse for, hvornår man kan få modersmålskompetencer inden for et sprog). Dog kan vi bruge disse betragtninger til at konkludere, at tosprogethed har flere nuancer end den definition, den værdipolitiske diskurs favner. Derfor er vi nødt til at være specifikke, når vi bruger begrebet.

Er tosprogethed godt eller skidt?

Trods samfundets insisteren på at bruge tosprogethed til at definere »os« vs. »dem« er sprogforskere generelt enige om, at tosprogethed hos børn afføder mange kognitive og sproglige fordele generelt (f.eks. har den canadiske forsker Ellen Bialystok lavet mange studier om emnet).

I dansk kontekst er der lavet studier af børn med en anden sproglig baggrund end dansk på Aarhus Universitet (2019), ledet af forsker Anders Højen.¹ Her påviste forskerne, at uanset modersmål var det altid bedst for børnenes sproglige kompetencer at lære deres modersmål først. Selvom det betød, at barnet kun talte arabisk derhjemme, ville det være bedre for tilegnelsen af dansk, end hvis forældrene forsøgte sig på dansk derhjemme, hvis ikke det var deres modersmål.

Mange kender sikkert til debatten om, at det altid er bedst at tale dansk, og at »problemet« med de tosprogede er, at de ikke taler dansk derhjemme. Dog

¹ <https://arts.au.dk/da/aktuelt/nyheder/nyhed/artikel/disse-tosprogede-boern-laerer-mest-dansk-i-boernehaven/>

tyder forskningen på det modsatte – nemlig at det er vigtigere at lære modersmålet først, uanset hvad det måtte være. Så skal det danske nok komme senere. Dette skyldes ifølge Anders Højen blandt andet, at når forældrene taler deres modersmål med deres børn, så bliver de sprogligt stimulerede generelt, hvilket gør det lettere for dem også at lære andre sprog (f.eks. dansk). Det hjælper altså ikke at gøre de såkaldte »tosprogede« til »etsprogede« tidligt i livet. Det ville tværtimod forringe deres mulighed for at tilegne sig et flydende dansk.

Er nogle tosprogede bedre end andre?

På den mere personlige front kan jeg ikke lade være med at tænke på mine egne oplevelser som tosproget barn (og nu voksen) i Danmark. Min historie er enormt privilegeret: Mit hår var lyst, mine øjne blå, og mit andet sprog var engelsk – jeg var dermed befriet fra fylsten af børn, der skulle skynde sig at lære ordentligt dansk, da jeg kom til landet som 6-årig. Selvom det måske er sat en

smule på spidsen, kommer vi ikke udenom, at xenofobien bobler frem, når et barns andet sprog f.eks. er arabisk. Med min baggrund er jeg derfor også nødt til at erkende, at mine privilegier har gjort mig blind. Som barn blev jeg altid mødt med forundring og nysgerrighed, når jeg fortalte, at jeg snakkede engelsk med min far derhjemme. Jeg blev tit spurgt, om jeg ikke lige ville prøve at sige noget på engelsk, og ingen bekymrede sig for, om jeg nu ville blive en produktiv samfundsborger på trods af min tosprogethed. Spørger du en med arabisk som modersmål om deres oplevelser, er beretningen ofte en anden.

Da jeg senere i livet begyndte at lære arabisk i for-

bindelse med mit tilvalg på bacheloruddannelsen i lingvistik, blev jeg igen mødt med forespørgsler i retning af, »om jeg ikke lige kunne prøve at sige noget på arabisk«. Helt samme tone forestiller jeg mig ikke, at de fleste med arabisk som modersmål møder i Danmark, når de fortæller, at de taler flydende arabisk. Nogle tosprogedes sproglige kompetencer er altså åbenbart mere »fascinerende« end andres, og det er åbenbart bedre at kunne arabisk, hvis man har vestlig baggrund (dette på trods af, at mine arabisk-kompetencer knapt kan måle sig med en 5-årigs).

Vi må huske nuancerne

Med julen lige om hjørnet bliver vi for alvor mindet om vores danskhed. Julekalender, danske salmer og familiemiddage (selvfølgelig med svinekød). I denne kulmination af danskhed kan kontrasterne i forhold til »de andre« godt synes endnu skarpere. I selvsamme kulmination må vi dog også huske på, at begrebet *tosprogethed* er komplekst,

og at det er nødvendigt at være bevidst om, hvad vi mener, når vi bruger det. Denne artikels budskab er altså en opfordring til at være kritisk overfor begrebet *tosproget*. Er det f.eks. mere præcist at sige »person med arabisk som modersmål«, så er det højst sandsynligt mere brugbart for alle parter, og så undgår vi (forhåbentlig) nogle af de xenofobiske konnotationer. ■

Engelsk på fremmarch i Sverige

Anne Holmen, professor og leder af Center for Internationalisering og Parallelsproglighed, Københavns Universitet

Nätverket Språkförsvaret opstod som en hjemmeside i 2002 og er siden vokset til en forening med det formål at forsvare det svenske sprog, især over for engelsk, og fremme flersprogethed og nabosprogsforståelse i Norden. Foreningen har udgivet flere bøger og nu også en antologi på 148 sider med 18 bidrag om de mulige konsekvenser af, at stadig flere børn og unge i Sverige bliver elever på friskoler, der underviser på engelsk i en stor del af undervisningstiden.

På de frie grundskoler kan man ifølge reglerne vælge at undervise på engelsk op til 50 % af tiden, mens man i gymnasiet kan gå helt op til 90 %. Skoler, der markedsfører sig som internationale og som engelsksprogede, er blevet etableret flere steder i Sverige, og de udgør angiveligt nu en skarp konkurrent til de kommunale skoler. De engelsksprogede skoler er private virksomheder, ofte organiseret i større konsortier, og på grund af et princip om frit skolevalg modtager de anseelig statsstøtte.

Alt dette kan man læse om i antologiens 18 bidrag. Mange af disse er essays, der enten ud fra personlige erfaringer udtrykker bekymring over udviklingen på sprogets eller elevernes vegne eller gør rede for den lovgivningsmæssige og økonomiske baggrund for friskolerne. Der argumenteres således i flere bidrag med, at det kan gå ud over elevernes skoleudbytte, når de skal modtage undervisning på et fremmedsprog, men også at det på lang sigt kan gå ud over det svenske sprog, hvis fagudtryk og andet skolesprog overgår fra svensk til engelsk hos store dele af en ungdomsårgang. Desuden udtrykkes den bekymring, at friskolerne vil medføre øget segregering i lokalområderne, idet friskolerne typisk tiltrækker middelklasselever med veluddannede forældre. De kommunale skoler skal til gengæld fungere som

skoler for alle elever i et område og vil typisk have flere elever, som ikke kommer fra middelklassehjem, herunder flere elever med anden etnisk baggrund end svensk, og flere elever med læringsmæssige udfordringer. Den bekymring over det såkaldte »språkbytesperiment«, som friskolerne tillægges, understøttes i et par andre bidrag af mere filosofisk-æstetisk karakter, der gør rede for sprogets almene betydning for mennesker, herunder den store betydning af et sprog, man kender særligt godt, og som binder en sammen med historien og naturen.

Som supplement til de mere personlige essays er der også tre bidrag fra forskere, der præsenterer en række undersøgelser af, hvad sprogvvalg og sprogkunderskaber betyder for elever og studerendes læringsudbytte, herunder hvad sprogvælget betyder for læringsmiljøet og elevernes mulighed for at deltage aktivt. Et af disse er en redigeret og forkortet oversættelse af den danske forskningsartikel *Sker der noget med læringsudbyttet, når undervisningssproget skiftes?* (2016) af Camilla Falk Rønne Nissen og Lars Ulriksen, der har analyseret følgerne af undervisning på engelsk på videregående uddannelser i Norden. De konkluderer, at

For de nordiske lande betyder internationaliseringen et skift fra nationalsprog til engelsk.

(...) diskussionen om brug af engelsk som undervisningssprog på videregående uddannelser kræver en langt mere nuanceret forståelse end engelsksproglige kompetencer. Sprog er knyttet til kultur og identitet og er forbundet med forståelse på flere måder end gennem semantikken (...) Som underviser kan man holde sig for øje, at selvom studerende (og undervisere) skulle mene, at det er uden betydning at kunne tale et fremmedsprog, så gør det en forskel for nuancerne og følelsen af sikkerhed.

Andre forhold end i Danmark

Fra et dansk perspektiv er der flere bemærkelsesværdige aspekter i antologien. For det første slår det en, at den svenske friskolelov er væsentligt anderledes end den danske. I Danmark har vi således privatskoler, som ikke modtager offentlig støtte, og som bortset fra faget dansk kan undervise på engelsk, tysk eller fransk, men vi har også frie grundskoler, der modtager offentlig støtte. Disse skal imidlertid undervise på dansk, bortset fra i sprogfagene, og der føres tilsyn med dette. Fælles for de to lande er, at det fri skolevalg og støtte til frie grundskoler betragtes som et gode for familierne, men har medført social segregering i nogle byområder. For det andet er det tydeligt, at såvel repræsentanterne for Språkförsvaret som de øvrige svenske bidragydere alle taler ud fra en grundlæggende pluralistisk diskurs, der betyder, at såvel de fem officielle minoritetssprog som de store indvandrersprog omtales som legitime i både skole og hverdag, og at Sverige betragtes som et flersproget samfund (med svensk som hovedsproget). Forsvaret for svensk går med andre ord ikke ud på at undgå flersprogethed, men først og fremmest på at sikre, at svensk fortsat udvikles som skole- og fagsprog. Forsvaret går heller ikke ud på at undgå engelsk eller andre fremmedsprog, men derimod at disse får den rigtige plads i uddannelsessystemet. At forsva-

ret for nationalsproget således kan kombineres med en grundpluralisme genfindes sjældent i den danske sprogdebat.

De 18 bidrag er meget forskellige i genre og længde, men tilsammen giver de et glimrende indblik ikke kun i et aktuelt problem i den svenske skole, men også i en problemstilling, vi stadig oftere vil stå overfor i den ikke-anglofone del af verden. Vi skal sikre gode engelskkundskaber, uden at dette sker på bekostning af andre sprog og især vores hovedsprog. Og vi skal ikke være naive og tro, at et sprogskifte er omkostningsfrit. Hvis vi ønsker at eksperimentere med engelsksproget undervisning, skal vi sikre en understøttelse af dette blandt såvel lærere som elever.

Per-Åke Lindblom og Arne Rubensson (red.):
Språkbytesexperimentet i svensk skola - engelska till varje pris? Stockholm: Språkförsvaret. ISBN 978-91-519-6917-6.
148 sider. 100 kr. Kan bestilles på modersmaalselskabet.dk!

Normaldansk og fridansk

Frands Frydendal ✉ frandsfrydendal@gmail.com

En skelnen mellem normaldansk og fridansk kan bidrage til en formålstjenlig udvikling af sproget i alle dets varianter.

Dansk er ikke ét sprog, men en samlebetegnelse for mange forskellige dialekter, sociolekter, jargoner, argot osv. – samt selvfølgelig Retskrivningsordbogens dansk. Dansk som helhed kan blive objektivt bedre, hvis vi begynder at samarbejde bedre om det, og dertil tror jeg, at det vil hjælpe, hvis vi begynder at skelne mellem normaldansk og fridansk.

Dansk er blevet sværere at blive god til

Dansk er gennem generationer blevet objektivt dårligere: sværere at forstå og at lære at tale aktivt. Undersøgelser har vist, at blandt talere af dansk, norsk og svensk forstås dansk dårligst, og danske børn lærer at tale senere end mange andre landes børn. Nærmere observation af dansk viser mere utydelig udtale, svagere sammenhæng mellem stavning og udtale, mere ulogisk grammatik og hyppigere kortslutninger mellem dansk og engelsk ordvalg, udtale og vendinger.

Når jeg i en konkret anledning nævner denne generelle bekymring, er svaret oftest et skarpt »Du (sic) kan ikke forhindre sproget i at udvikle sig!«, som åbenbart udspringer af den forhastede tolkning, at jeg (eller *man*) ønsker at sætte udviklingen i stå ved et forældet dansk.

Det er en overfladisk analyse, at den væsentligste modsætning i sprogdebatten skulle være mellem en uundgåelig udvikling givet af sproget selv og en stokkonservativ ortodoksi; men den er desværre almindelig både blandt læg og lærer. Jeg er faktisk helt enig i, at det hverken er muligt eller ønskeligt at sætte udviklingen i stå. Hvad jeg ønsker, er tværtimod, at dansktalere skal ændre bevægelsen og udvikle dansk *endnu hurtigere* til *bedre* sprog – altså *flere* bedre sprog: bedre normaldansk og bedre fridansk til begges gensidige gavn. *Bedre* betyder 'mere formålstjen-

ligt', og ved at skelne mellem de forskellige formål for normaldansk og fridansk kan vi let se hvordan.

To slags dansk bliver bedre dansk

Formålet med normaldansk er først at understøtte sikker, saglig kommunikation overalt, hvor dansk bruges, dernæst at opretholde adgangen til dansk kulturarv. Normaldansk er i den forstand *inklusivt* og standardiseret til praktisk, prosaisk brug for alle, som vil samarbejde om et fælles formål, uanset geografi, demografi og person. Til det formål er normaldansk bedre, jo mere utvetydigt, upersonligt og sagligt det er. Det skal være tydeligt og let at lære. Jo mere enkelt og regelmæssigt, jo bedre. Normaldansk skal også være rygrad i forskellige forgreninger af fagsprog. De omfatter fagudtryk og bliver derved *lidt* eksklusive for dem, der ikke kender fagudtrykkene.

Fridansk kan have *alle mulige formål*, herunder nogle, som er modsat formålene for normaldansk. F.eks. at udtrykke noget personligt, måske poetisk. Poesi er ifølge sin natur uregelmæssig, mønsterbrydende og tvetydig. Fridansk omfatter også danskvarianter som dialekter, jargoner, sociolekter og argot, som er *eksklusive*, måske med vilje: Man markerer sit personlige tilhørsforhold til en egn, et kvarter eller en gruppe ved sprogligt at vende ryggen til dem, som er udenfor.

En udvikling mod bedre dansk betyder altså noget forskelligt for normaldansk og fridansk; alligevel har de to brug for hinanden, netop på grund af udviklingen: Fridansk er jo ikke eksklusivt som sådan, for det omfatter netop også friheden til at tale og skrive så forståeligt som muligt, hvis det er det, man vil. Fridansk *inkluderer* altså normaldansk, hvis ellers normaldansk bliver bedst muligt til dét formål. I en fri-

dansk samtale står normaldansk til rådighed for alle, som mere ønsker at blive forstået end at være eksklusiv med de eksklusive. Normaldansk spiller altså med på banen for fridansk, men som ligestillet og uden de privilegier, normaldansk har på sin hjemmebane.

Vi skal have nye danske ord

Ligesom normaldansk deltager regelret i udviklingen af fridansk, skal fridansk deltage kreativt, men mere ambitiøst og ansvarligt i udviklingen af normaldansk. Den udvikling kræver stadig nye ord; men dansktalere må da kunne lære – ligesom talere af f.eks. islandsk og norsk – at skabe smagfulde egne ord for nye ting og fænomener, som først dukker op under et fremmedsproget navn. For tiden er dansktalere sært uinteresserede i den kreative folkesport at skabe danske ord, som slår an. Men kom dog an! Hvad skal *catering*, *time-slot*, *manager*, *convenience food*, *mainstream* etc. hedde på ordentligt dansk? Den, hvis ord slår an, vinder, kommer i ordbogen og kan måske glæde sig resten af livet ved at høre og se sit ord brugt!

Frihed og normer side om side

Formålene for normaldansk og fridansk er altså komplementære. Derfor skal ansvaret for deres udvikling også adskilles til begges gavn.

Alle dansktalere kan tage ansvar for udviklingen af fridansk, når de ønsker at lægge noget kreativt, personligt og eksklusivt i tale eller skrift. De kan respektere det nødvendige samspil mellem normaldansk og fridansk, ved at deres fridansk hverken forringer normaldansk eller fridansk; f.eks. forringer brugen af *Sale* i stedet for *Udsalg* begge.

Forholdet mellem normaldansk og fridansk skal forklares overalt, hvor man underviser i dansk. Jeg tror, at børn bedst lærer dansk ved at lære fridansk først, og først når de er fortrolige med sprogets kreative mirakel, skal de lære normaldansk som det særlige tilfælde af dansk, det er. Jeg tror først, fridansk bliver rigtig grundfæstet, når danskbrugere også bruger

det til at *skrive* på som i digte – og som i Norge, hvor man skelner mellem bokmål og nynorsk. Nynorsk er nemlig ikke én bestemt norskvariant, men samlebetegnelse for mange varianter, hvor man kan skrive forskelligt til forskellige andre personer, lige som man taler forskelligt til dem.

Udviklingen af normaldansk bør som tilforn ledes af Dansk Sprognævn. Nævnets nærmeste allierede er andre offentlige myndigheder, som allerede nu skal skrive og tale normaldansk til alle danske; dernæst naturligvis massemedier og virksomheder, som selv har vedtaget at bruge normaldansk. Danmarks Radio er nødvendig for udvikling af udtalen. Desuden kan politikker om sprog i det offentlige rum understøtte et bedre normaldansk, hvis nationale og lokale myndigheder begynder at tage ansvar for det.

Normerne for normaldansk bør naturligvis være mere faste, hvis de skal leve op til formålet med at have et normaldansk og en myndighed for det. Dette vil forny den hidtidige sprogpolitik, hvor normerne retter ind efter, hvordan det område, jeg her kalder fridansk, udvikler sig: Når en bestemt ny form er blevet almindelig, bliver den optaget i normaldansk ret ukritisk – uanset om den understøtter eller svækker formålet med normaldansk. ■

Visti Christensen og Ruben Schachtenhaufen har i de to foregående numre af *Sprog & Samfund* diskuteret, hvordan dansk siden 1970'erne har udviklet sig i en mere eller mindre gavnlig retning. Her anlægger Frands Frydendal en anden vinkel på sprogforandring med introduktionen af begreberne *normaldansk* og *fridansk*.

Mere end en sangbog

Søren Lykkegaard, cand.mag. i dansk og musik ✉ SL@drlund-gym.dk

Den lille blå i nyeste udgave formår kompromisets kunst både at holde fast og følge med tiden som fællessangens tro følgesvend.

Det skal ikke være en hemmelighed, at jeg elsker at synge fællessang; at deltage i arrangementer som maratonsang, hvor forskellige oplægsholdere knytter kommentarer til sangene, inden man synger sammen. Teksten kan få nyt liv via nedslag i den, og der sker ofte noget magisk, når man deler oplevelsen af et sangfælles-

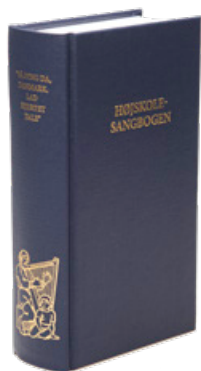
skab med andre. Der tales, lyttes, grines og synges. Her er Højskolesangbogen central som et tredje fælles, man mødes omkring. Bogen er mere end blot en sangbog. Sangene i »den lille blå« er til både for sangens og for samtalens skyld. Bogen skal rumme smukke, sangbare melodier og tekster, der åbner for indsigt, eftertanke og for sangens fællesskab. Nu kommer den i 19. udgave indeholdende hele 601 sange. 151 er nye, og 122 sange er skiftet ud siden sidste udgave i 2006. På hojskolesangbogen.dk kan man finde links til klaverakkompagnementer for 100 af de nye sange, som man kan finde, hvor man streamer sin musik. Det er en god service, hvis klaverspil ikke er ens stærkeste side.

Udenpå ligner den lille blå bog sig selv, lidt tykkere, men kun klædeligt, og lad mig straks sige, at den nye udgave er lykkedes godt. En sådan sangbog skal fornyes. Der skal tages sange ud og sættes nye sange ind i stedet. Bogen skal både fastholde og følge med tiden. Det har selvklart skabt debat, hvilket det også skal, men det sædvanlige medicirkus er gået efter mulige konflikter i stedet for de positive vinkler på sangbogen.

Nedslag i udvalget

En sang som nummer 226 *Frihedens lysdøgn* er netop sådan en positiv vinkel på den nye udgave. Sangen er skrevet som en fejring af 75-året for Danmarks befrielse og vandt dermed den store sangskriverkonkurrence udskrevet af Alsang 2020. Anne Vad har skrevet en smuk tekst sat i musik af Nikolaj Busk og Julie Maria. Teksten priser netop fællessangens betydning både for de fem år under besættelsen og for det fællesskab, man alt for ofte tager for givet. Teksten insisterer på ordet *Friheden*, som åbner hver strofe og omkranser sidste strofe med verselinjen »frihedens lysdøgn i maj«. I teksten er friheden i alt: Den »bor i ideer«, »lyser i sproget«, »danser i kroppen«, »ånder i lysten« og i sidste strofe: »Frihed er alt, selve livet.« Teksten viser på smukkeste vis, at sang kan mere end blot underholde, og når det er fællessang, så forløses »erindringens syngende vi«, som det elegant hedder i strofe 4. Sangen er bestemt moderne i sine becifringer og tonesprog, men den er også umiddelbart sangbar, som en fællessang skal være, med sine genkendelige og gentagne melodiske bevægelser. Sang nummer 226 rummer Højskolesangbogens selve idé i sin tekst og melodi.

Når man orienterer sig i temaregistret bag i Højskolesangbogen, er der et par åbenlyse steder med forandring og fornyelse. Der er indført et nyt tema: højskole- og efterskoleliv, hvilket understreger, at det er nogle af stederne, hvor der synges mest fællessang i dagens Danmark. Her er nummer 218, Rasmus Skov Borrings og Per Krøis Kjærsgaards efterskolehit over dem alle *Gi' os lyset tilbage* også en ny sang. Dejligt. Den anden bemærkelsesværdige ting er, at der er medtaget flere folkeviser i 19. udgave. Det er interessant, at tre af disse; 496 *Tø søstre*, 498 *Ravnen* og 499 *Bonden og*

Elverpigen; er i Martin Døssing Ottosens om-skrivninger fra Sorten Muld-udgivelsen *Mark II* fra 1997. Dette er godt set af udvalget, da disse nyfortolkninger har været en del af den fornyede interesse for folkemusik.

Langt om længe er Anne Linnet inkluderet i det fine selskab. Det var på tide. Især er jeg glad for 106 *Barndommens gade* og den uomgængelige 307 *Forårsdag*, men også 258 *Lille Messias* med tekst af Johannes Møllehave og selvfølgelig 475 *Smuk og dejlig* er kommet med i 19. udgave. Man kan selvfølgelig godt argumentere for, at Linnet ikke er ungdommens stemme, men disse sange synges stadig på gymnasierne rundt omkring i landet, så bedre sent end aldrig. Der er andre nye sange, som er mere med på det ungdommelige beat. Den unge sangskriver Carl Emil Petersen begik i 2015 sangen *Frit land*. Den er på kort tid blevet en af den unge generations fællessange, hvilket i sig selv er imponerende. Med sin umiddelbare sangbarhed er 220 *Frit land* en sjælden sang, som kan synges uden akkompagnement. Melodisk starter og ender sangen på samme tone og kredser om en ensartet melodi-struktur, som dog aldrig bliver kedelig, men er klar og forudsigelig – og netop derfor egner sig suverænt til fællessang med de smukke billeder i omkvædet:

Fra myggestik ved søerne
til trådene i bølgerne,
der brænder hendes ben.

Vi skal kaste os i bølgerne der slår mod kysten ind
frit land, frit land, mit sted
frit land, frit land, frihed.

Jeg kan blive ved med at nævne gode valg, men nøjes med et par, som lægger op til den samtale, som er så vigtig for fællessangen: Søren Huss' smukke sang 159 *Undertiden*. Teksten runder faderens eftertan-

ke i henvendelsen til teenageren. Refleksioner, der rummer tidens gang: »Bække små er blevet floder i mit hår«, og den voksnes tanker om alle ting, man er kommet til at sige og gøre – bevidst eller ubevidst – som kan bremse den unge:

Hvis mine ord har bundet dine tanker
mine blikke formørket din dag
hvis mine tårer har stækket din begejstring
ta'r jeg dem tilbage

Her er stof til mange samtaler på landets efterskoler. Når vi er ved samtalen, skal og må N.F.S. Grundtvig også nævnes. Tænk, at den gamle kæmpe har fået en ny sang med: 80 *Menneske først og kristen så* med smuk, ny melodi fra 2019 af Johannes Konstantin Neergaard. Neergaard rammer genkendelige melodiske mønstre, så man hurtigt kan lære at synge sangen på trods af den udfordrende molakkord i 5. verselinje. Det er fint, at Grundtvigs tekst, udgivet posthumt i 1881, får nyt liv i denne smukke melodi.

Højskolesangbogen har fået et fint og tidssvarende gennemsyn og kan stå distancen i den næste periode, og der er lagt op til mange kommende fællessangsarrangementer med den lille blå som et naturligt centrum. ■

Jørgen Carlsen, Mathias Hammer, Dy Plambeck, Anne Odgård Eyermann, Søren Launbjerg og Mette Sanggaard Schultz (red.): *Højskolesangbogen – 19. udgave*. Forlaget Højskolerne, 2020. ISBN 978-87-87627-51-1. 1030 sider. 299 kr.

Hygge

Vibeke Folden Rehder

Jeg troede ikke mine egne øjne, da jeg i et tysk supermarked opdagede en pakke badeartikler med betegnelsen *hygge*.

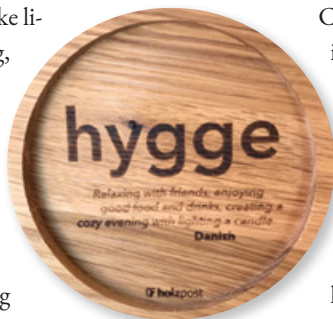
Der havde i ugerne op imod jul været flere artikler i tyske ugeblade om fænomenet »dansk hygge«, om danskernes evne til at slappe af i en stresset hverdag, samt en præsentation af Mike Wikings bog på tysk om samme tema, hvor han giver tips og gode råd om, hvordan man kan gøre sit liv hyggeligt, en kunst, vi jo allesammen kan lære, mener han.

På sæbens etiket stod der »garanti for et hyggeligt brusebad«. Skulle jeg le eller græde over noget, som mere forekom mig at være pjat end en kompliment? Ideen med at bruge »hygge« som salgsargument for et godt brusebad fik mig ikke ligefrem til at bruse over af begejstring, men gav mig snarere en følelse af misbrug af noget værdifuldt, af et forsøg på at lave forretning på dansk livsstil. Som dansker, men bosiddende i Tyskland, var jeg af kærlighed til fædrelandet blevet ømskindet overfor den slags reklamer og følte, at tiden var inde nu til at løfte sløret for fænomenet, bag hvilket der ligger en dybere mening end en kold afsæbning. Der må jo være en god grund til, at netop dansk hygge har fået sådan en stærk tiltrækningskraft på offentligheden. Det at hygge sig er jo ikke kun et spørgsmål om at sætte to lys på et bord, men hvad danske forhold angår også et spørgsmål om tillid til det politiske system, man lever i. Ikke uden grund hører Danmark til et af de lande i verden med de lykkeligste mennesker.

Hygge er meget dansk

Hygge er ren og skær dansk kultur. Den bunder i et samfundssystem, der er bygget op fra neden gennem folkelig mobilisering og styret af folket med vægt lagt

på frihed og lighed for det enkelte individ. En livsstil, der bevirker, at ingen borger behøver at falde igennem systemet, men finder sin individuelle plads i det og bliver respekteret for det. Denne form for aktiv deltagelse i demokratiet har hermed også fået stor betydning for den indbyrdes solidaritet mellem borgerne. Det danske folk identificerer sig med staten og er sig sit fulde ansvar bevidst overfor de opgaver, der stilles af samfundet i forbindelse med et velfungerende arbejds- og fritidsliv og med det at leve i harmoni med sig selv og med naturens kræfter.

Charmen ved dansk hygge ligger også i måden at tage livet roligt på. Netop i roen ligger danskernes så berømte dynamikraft, som de målrettet og kreativt sætter ind for at følge med udviklingen og gennemføre de for landet nødvendige reformer. Herved er der opstået en særlig stemning af harmoni, som møder turisterne, når de kommer til Danmark, og som tvinger dem til at sætte tempoet ned og åbne sanserne for de smukke omgivelser og den herlige natur omkring dem. De konfronteres med dansk mentalitet og lærer danskerne at kende som åbne og hjælpsomme mennesker, gerne med et smil på læben. I globale tider med øget indflydelse udefra kan hyggelivet let komme til at vakle, og der kan opstå tvivl om det politiske system, man lever i. I et lille land som Danmark er det derfor vigtigt, at danskerne ikke glemmer deres historie og de hermed forbundne værdier, som danner grundlaget for et dynamisk velfærdssamfund og et hyggeligt Danmark. – Så kan man godt ind imellem tage et hygge-brusebad med et smil!

Studerende formidler sprogforskning

Michael Bach Ipsen

I snart 10 år har lingvistikstuderende ved Københavns Universitet hvert år arrangeret Sprogvidenskabelig Studenterkonference (SSK), hvor studerende fra alle fag kan dele ud af deres erfaring med sprogrelevant forskning.

Konferencen den 30. oktober hang som meget andet i år i en tynd tråd pga. coronarestriktioner, men blev afholdt med begrænset antal pladser og behørig afstand. Som noget nyt kunne interesserede også deltage hjemmefra via Zoom.

En bred vifte af emner

Først dykkede vi ned i sproghistorien med Johan Ulrik Nielsen, som opstillede en teori om *u*-omlyd ved synkope som en mulig forklaring på mystiske dobbeltformer i ur- og oldnordisk. I den meget anvendelsesorienterede ende viste Yakang Xu fra Aarhus Universitet, hvordan ordvalg i statusopdateringer på sociale medier kunne bruges til at identificere træk af en evt. udiagnosticeret depression hos afsenderen.

Lingvistikstuderende Ziran Li har set på, hvordan danskere bøjer adjektiver i *hverken-eller*-konstruktioner med forskelligt grammatisk køn. Der er en universel tendens til at lade det nærmeste led styre bøjningen, da det er mere tilgængeligt for hukommelsen: *Hverken boligen eller skibet er dyrt*. Flertalsformen *dyre* ser man også, fordi der er flere led, selv om det bryder med syntaksen. Man kunne også have forestillet sig, at den simpleste valgmulighed *dyr* blev foretrukket, men det var ikke tilfældet.

Julie Søndergård Jensen fra Sprogpsykologi har påvist klar sammenhæng mellem, hvordan ordet *er* udtales på dansk og dets betydning i ytringen, afhængigt af om det betones eller udelades. Læs mere herom på side 20.

Retorikstuderende Naomi Lupan gjorde rede for den officielle undskyldning som genre med en analyse af den canadiske premierminister Trudeau's undskyldningstale *MS St. Louis Apology* (2018). Den

Foto: Henriette Granhøj Dam

Arrangørholdet ved Sprogvidenskabelig Studenterkonference 2020 med behørig afstand i auditoriet på Københavns Universitet, Amager.

var adresseret de tysk-jødiske flygtninge, der fik afvist asyl i Canada i 1939, og givet på vegne af den canadiske stat. Naomi Lupan belyser, hvordan vi skal forstå to danske politikeres undskyldninger for krænkende adfærd, på side 21.

Danskstuderende Johanne Niclasen Jensen præsenterede den undergruppe af *memes*, der kaldes billedmakroer (små billeder med indlejret tekst) og som genre trækker på metaforik. Metaforer er langt mere udbredt i vores sprog, end vi er klar over. Det uddyber hun på side 22–23.

Støttet af Lingvistikredsen

SSK finansieres af Lingvistikredsen, en 90 år gammel forening, som afholder sprogvidenskabelige konferencer, har komitéer for truede sprog og dansk funktionel lingvistik samt udgiver det internationale tidsskrift *Acta Linguistica Hafniensia*. Læs mere på lingvistikredsen.ku.dk.

Brugen af *er* i dansk talesprog

Julie Søndergård Jensen, cand.mag. i sprogpsykologi

Du tænker måske ikke over det, men du udtaler faktisk sjældent *er*, når sætningen »det er fint« bliver til en ytring. Du hører f.eks. »det fint« uden at tænke videre over det udeblevne verbum. Jeg har i mit speciale i sprogpsykologi på Københavns Universitet undersøgt netop dette fænomen.

Verbet *er* er præsensbøjningen af *at være*, som er et kopula. Ordet *kopula* stammer fra latin og betyder 'forbindelse'. Kopula skaber dermed forbindelse mellem subjekt og prædikat, f.eks. i »cyklen *er* rød«. Du har sandsynligvis lært, at sætninger som denne består af en neksus: subjekt + verbum, som kernen af sætningen. Men hvorfor kan vi så alligevel forstå hinanden i en samtale uden *er*?

Det fint, vi undværer *er*

Jeg har i mine data fundet, at i over halvdelen af alle forekomster er *er* ikke udtalt. Der er altså en klar overvægt af det såkaldte *kopuladrop* – en komplet udeladelse af kopula i et sprog, der ellers foreskriver at have et kopula. Det lader dog til, at der ikke bliver droppet andet end det lydige udtryk. Det viser sig nemlig, at selvom vi ikke fonetisk realiserer *er*, er betydningen heraf stadig til stede i ytringen. Lad os se på et eksempel:

- 01 PRE: det altså meget værd
02 THO: jam det er det
03 PRE: det rigtig meget værd

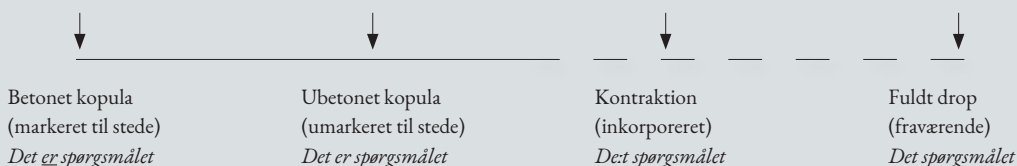
Preben og Thomas er kollegaer og har her en samtale om de mange fordele, der er ved at arbejde dér, hvor de er ansat. Preben indleder med en vurdering i linje 01, hvor der bliver sat et implicit lighedstegn mellem »det« og »meget værd«. *Er* behøver ikke at være tydeligt udtalt til stede, da forståelsen er placeret i de om-

kringliggende ord. Dette ses ved, at Thomas i linje 02 svarer med en bekræftelse af Prebens ytring, hvilket er med til at skabe en fælles forståelse mellem de to deltagere i samtalen. Thomas lægger endda her tryk på sit kopula, hvilket er med til at styrke hans udsagn. Det vil sige, at samtalen forløber uden problemer trods et manglende udtalt *er* i Prebens to vurderende ytringer.

Vi kan ikke kun undvære *er*

Selvom der er en overvægt af udeladelser, er det udtalte *er* også relevant. Det viser sig nemlig, at vi ikke kan undvære *er* helt, men hvordan bruger vi det så, det er spørgsmålet. Der kan opstilles et spektrum for realiseringerne af *er*, hvilket vil sige, at der findes mange forskellige måder at anvende *er* på i en ytring.

Spektret nedenfor tydeliggør, at vi i talesproget ikke kun udelukker *er*, men snarere anvender det meget dynamisk, hvorfor ingen af realiseringerne på spektret kan undværes. Spektret går fra et *er* med tryk på verbet til en komplet udeladelse. Mellem de to yderpoler er der et udtalt *er* uden tryk og et udeladt kopula, hvor der laves en længere vokal i det foregående ord, som kan markere verbets funktion. Disse former er dog kun nedslag i den dynamiske brug af *er*. En diskussion om, hvorvidt vi overhovedet har brug for *er* i talesproget, når det viser sig, at vi så ofte undlader det, er derfor ikke på tale, da de mange forskellige realiseringer har gensidigt brug for hinanden for at danne en fuldent forståelse af *er*. ■

To politikere undskylder

Naomi Lupan, retorikstuderende ved Københavns Universitet

Er det tomme ord eller oprigtig fortrydelse?

Efter Sofie Linde satte fokus på sexismen ved sin berømte tale til Zulu Awards i år, dukkede en lavine af historier om lignende oplevelser op fra kvinder på tværs af brancher. Snart rykkede det sig også til Christiansborg, hvor det kom frem, at daværende overborgmester Frank Jensen og daværende politiske leder af Radikale Venstre Morten Østergaard havde krænket kvinder i deres respektive partier. Konsekvensen blev, at de begge måtte trække sig, og de var senere ude og undskyldte for handlingerne. Men hvordan skal vi forstå deres undskyldninger?

»Der er episoder og detaljer, der er oplevet forskelligt. Men det, der står tilbage, er, at nogle kvinder har oplevet, at jeg har overskredet deres grænser.«

Efter Jyllands-Posten i oktober måned bragte historier om, at tidligere overborgmester Frank Jensen havde krænket kvinder, skrev han blandt andet ovenstående i et opslag på sin Facebookside. Han erkender dermed, at han har fejlet, men indirekte bagatelliserer han faktisk disse oplevelser ved bare at nævne, at »de er oplevet forskelligt«. Her er det relevant at nævne det åbenlyst skæve magtforhold mellem ham selv som overborgmester og den dengang 23-årige Maria Gudme. I samme opslag nævner Frank Jensen, at han »har været en del af en usund politisk kultur, som han selv ønsker at være med til at forandre«. Mellem linjerne siger han: »Det er ikke mig, men kulturen den er gal med!«

Mandag den 19. oktober trækker Frank Jensen sig fra politik, og til pressen forklarer han, at disse sager »skyggede for hans politiske arbejde«. En vellykket undskyldning er blandt andet karakteriseret ved, at retorikformår at tage ansvaret på sig, når vedkommende har fejlet, men også i denne udtalelse tager Jensen afstand fra sine handlinger. Senere samme dag lægger han en selfie op på sin Facebookside af sig selv og sit barnebarn og skriver, at dette bliver hans sidste opslag, og takker sine følgere gennem årene. Altså ikke

et ord om at han trækker sig og hvorfor.

Hvad så med Morten Østergaard, Radikale Venstres nu tidligere politiske leder? Jeg husker tydeligt den onsdag aften i oktober, hvor den almindelige TV-avis er erstattet af et interview med en åbenlyst berørt Morten Østergaard, der fortæller pressen, at han trækker sig som politisk leder på grund af en krænkelsessag, som vedrører et kvindeligt partimedlem.

Udtalelsen bar præg af oprigtig refleksion og anger over, hvad han havde gjort. Han er for eksempel meget konkret og siger, at »det var hans hånd, hun fjernede fra sit lår«, og at »han har fejlet på så mange planer«. Men det var som bekendt håndteringen af sagen og hemmeligholdelsen, der gjorde, at Østergaard måtte gå af som politisk leder.

Disse sager har ført til refleksion over, hvordan man kan tillade sig at opføre sig i dansk politik. Kun fremtiden vil vise, om alt dette har ført til en kulturændring, der bærer præg af et sundere politisk miljø med fokus på ligestilling og en nultolerance over for krænkende adfærd. ■

Den offentlige undskyldning som genre

De amerikanske retorikere Joy Koesten og Robert C. Rowland har skrevet artiklen *The Rhetoric of Atonement*, hvor de opstiller fem krav til en vellykket undskyldning:

1. Anerkende, at man har gjort noget forkert, og bede om tilgivelse
2. Ændre indstilling/handlemønster på grundlag af grundig eftertanke
3. Gøre noget konkret for at forbedre nuet og fremtiden
4. Bevise undskyldningens oprigtighed gennem offentlig eller privat sjæleransøgelse
5. Søge soning i en offentlig kontekst

Kilde: Villadsen, L. S. (2014) »Apologi og undskyldningsretorik« i *Retorikkens Aktualitet: Grundbog i Retorisk Kritik*, 3. udg. 191–217.

For at en offentlig undskyldning er vellykket, bør retorik tilskrive sit publikum en performativ rolle.

Nøglen til forståelse – om kognitiv metafor teori

Johanne Niclasen Jensen, stud.mag. i dansk, Syddansk Universitet

»Den danske sang er en ung, blond pige.« De fleste genkender nok citatet fra Kai Hoffmanns digt, som Carl Nielsen lagde melodi til i 1926. Citatet repræsenterer, hvad mange tænker på, når de hører ordet *metafor*. Et litterært fænomen, som bruges af digtere og forfattere til at pynte på sproget og danne billeder hos læseren. De færreste tænker nok over, at metaforer ikke kun findes i digterens værktøjskasse, men også er en integreret del af vores hverdagssprog.

Udtryk som »det går lidt op og ned for tiden« eller »min hjerne står helt stille i dag« er også metaforer, og det er netop denne slags sproglige udtryk, som moderne metafor teori beskæftiger sig med, og som måske indeholder nøglen til al menneskelig forståelse – og forklaringen på, hvorfor udtrykkene »det går op ad bakke« og »det går ned ad bakke« begge, paradoksalt nok, opfattes som negative.

Vi lever i metaforer

Når man taler om moderne metafor teori, kommer man ikke udenom George Lakoff og Mark Johnson. I bogen *Metaphors We Live By* (1980) gjorde de op med den traditionelle forståelse af metaforen som noget udelukkende sprogligt (og måske endda specifikt litterært). Deres hovedpointe var, at metaforer er nøglen til at beskrive al menneskelig forståelse, fordi al menneskelig forståelse tager udgangspunkt i metaforer. De løftede altså metaforen fra at være et sprogligt/poetisk fænomen til at være et kognitivt/mentalt fænomen.

Lakoff og Johnson definerer metaforen med følgende, meget kendte, citat: »Metaforens væsentligste egenskab er, at den lader os forstå og opleve én slags ting ved hjælp af en anden« (1980). For at gøre denne definition mere håndgribelig introducerede de begreberne *kildeområde* og *målområde* til at beskrive metaforens grundstruktur. Målområdet er det fænomen, som man forsøger at beskrive med metaforen, mens kildeområdet er det fænomen, som man

beskriver målområdet ved hjælp af. Her er et klassisk eksempel: »Han/hun er ikke den skarpeste kniv i skuffen« er et metaforisk udtryk, som de fleste nok kender. I dette tilfælde er målområdet hans/hendes intelligens eller mentale evner, mens kildeområdet er knivens skarphed eller mangel på samme.

Lakoff og Johnson fremhævede en række mønstre og karakteristika ved metaforiske udtryk, der peger på, at der findes underliggende metaforiske strukturer, der styrer vores sprog og forståelse. De fandt frem til en række begrebsmetaforer (*conceptual metaphors*) – en slags overkategori af metaforer. Ét af deres mest kendte eksempler er begrebsmetaforen DISKUSION ER KRIG. Denne begrebsmetafor kan spores i sproglige udtryk om diskussioner: »Hans påstande kan ikke *forsvares*«, »jeg *vandt* diskussionen«, »han *skød* alle mine argumenter *i senk*« og »min *strategi* i diskussionen er god«. Lakoff og Johnsons pointe er her, at de enkelte metaforiske udtryk er resultater af en indre, mental proces, hvor diskussion og krig forstås ud fra samme præmisser.

Samtidig mener de, at begrebsmetaforen DISKUSION ER KRIG ikke blot styrer vores sproglige omgang med emnet *diskussion*, men også vores adfærd i diskussioner. I *Metaphors We Live By* spørger Lakoff og Johnson derfor også, hvad det mon ville betyde for et samfund, hvis diskussion blev forstået som dans i stedet for som krig.

Lakoff og Johnson udarbejdede også en systematik for kategorien orienteringsmetaforer, f.eks. GLAD ER

OP; KED AF DET ER NED, SUNDHED OG LIV ER OP; SYGDOM OG DØD ER NED, MERE ER OP; MINDRE ER NED. Disse orienteringsmetaforer resulterer i sproglige udtryk som f.eks. »du er i *højt* humør i dag«, »det går *nedad* med hans helbred« og »min indkomst er *steget* i år«.

Man kan ikke benægte Lakoff og Johnsons enorme betydning for moderne metafor-teori, men deres påstande står ikke uimodsagt. Mange forskere mener, at deres empiriske grundlag er for tyndt, da langt størstedelen af metaforeksemplerne i bogen er selvopfundne og altså ikke stammer fra autentisk sprogbrug. Lakoff og Johnsons teser om begrebs- og orienteringsmetaforer er også blevet kritiseret for at være for universalistiske, fordi de ikke tager højde for sproglige og/eller kulturelle forskelle. Er det f.eks. en universel sandhed på tværs af landegrænser og kulturer, at DISKUSSION ER KRIG?

Op ad bakke og ned ad bakke

Uanset hvilke kritikpunkter, der er blevet rejst mod *Metaphors We Live By*, må man erkende, at Lakoff og Johnson for alvor satte skub i den kognitive metaforforskning, og deres ideer og begreber videreføres stadig i nyere forskning. Megen nyere metaforforskning bygger på studier af multimodale former såsom reklamer, film, musikvideoer osv. Begrebet *multimodal* betyder grundlæggende blot, at en kommunikation indeholder mere end én sproglig genre. F.eks. kan en reklameplakat gøre brug af både tekst og billede, og film og musikvideoer kan gøre brug af både levende billeder og lyd. Flere metaforforskere undersøger metaforiske strukturer i disse multimodale produkter, og ad den vej forsøger de at finde svar på, om den menneskelige forståelse virkelig er struktureret omkring metaforer.

Med tiden er det også blevet nemmere at foretage korpusbaseret sprogforskning (forskning baseret på store mængder af indsamlet sprogligt data), og det er nu også blevet en regulær trend inden for metaforforskningen. Man kan nu lede efter metaforiske

Myten om Sisyfos. Det var både op ad bakke og ned ad bakke.
Illustration: Miriam le Fevre

Læs om de mange sportsmetaforer i dansk i Modersmål-Selskabets årbog fra 2011, *Sprog på banen*, modersmaalselskabet.dk/aarboeger/sprog-paa-banen-aarboeg-2011.

konstruktioner i store mængder af sprogligt data, og resultaterne af sådanne undersøgelser kan måske være med til at underbygge (eller udfordre) Lakoff og Johnsons teser om metaforen som et kognitivt fænomen.

Så hvis vi vender tilbage til det umiddelbare paradoks, at udtrykkene »det går op ad bakke« og »det går ned ad bakke« begge opfattes som negative, kan vi forklare det vha. Lakoff og Johnsons begrebspar kilde- og målområde. I det metaforiske udtryk »det er/går op ad bakke« er kildeområdet den fysiske anstrengelse, det kræver at bevæge sig op ad en bakke – altså noget hårdt og krævende. Metaforen »det går ned ad bakke« er derimod, ifølge Lakoff og Johnson, et klassisk eksempel på orienteringsmetaforen GODT ER OP; DÅRLIGT ER NED. Forklaringen er simpelt hen, at det er to forskellige slags metaforiske udtryk, der gør brug af to forskellige erfaringsmæssige fænomener som deres kildeområde. ■

1	2	3	4	5	6	7	8
---	---	---	---	---	---	---	---

har skrevet en af de nye sange i 19. udgave af Højskolesangbogen.
Vind et eksemplar: *Hele* den løste krydsogtværs skal være os i hænde
senest den 28. februar 2021 på

ic@modersmaalselskabet.dk eller

Ingrid Carlsen, Skovvænget 20, 2.th., 6100 Haderslev.

			LITER	AVIS	MELODI	TÆRSKET
ANGLI- CISME		HALV- VOKAL	PRÆ- POSITION			
SØVN			AFDÆMPER			
FAG- FORENING		TILBØJELIG- HED		BRUTAL	5	
ANBEFALET		TIDL. REGERING		ORGANI- SATION		
6			3		VITAMIN	
					UDRUGET	
BYDEL	VARE					
	KVIDDER					
FLOD		REDSKAB		50		KOPIERE
GUDS NÅDE		TUNG- METAL		STONE		
8						
MINK				FORKOR- TELSE		
	MOD- STAND	MÆRKE	7	DYR		
	KRØLLET	KVÆLSTOF		JAG		
SKRIBENT						
PRÆFIKS		SKIK	SØSTER		4	
			SAGN- FIGUR			
SYND	2			FIN		
SENNEP						
DÆK			1			
LOV			ENHED			

Indkaldelse til generalforsamling

Modersmål-Selskabet indkalder til ordinær generalforsamling søndag den 21. februar kl. 15:30–16:30 på Nationalmuseet, Ny Vestergade 10, 1471 København K med den i vedtægternes § 4 stk. 2 angivne dagsorden. Hvis myndighedernes retningslinjer vanskeliggør forsamlingen, afholdes den elektronisk. Nærmere detaljer oplyses på hjemmesiden og i vores nyhedsbrev i dagene forinden. Medlemmer uden internetadgang kan få bekræftet detaljerne ved at henvende sig telefonisk på 21 860 864 eller 40 61 08 58.

Hvis en fysisk generalforsamling gennemføres, inviterer vi forinden til foredraget *Dialekt og mønsterbrud* med Johs. Nørregaard Frandsen. Det finder sted kl. 14:00, ligeledes på Nationalmuseet.